

اشکال سوم حضرت امام:

«و منها: أن ما ذكر- من أن ما به الاشتراك في طرف الناقص غير ما به الامتياز- ليس على ما ينبغي، لأن الإرادة الضعيفة ليست مركبة من إرادة و ضعف، كالإرادة القوية التي ليست مركبة منها و من قوة، فما به الاشتراك في الحقائق البسيطة عين ما به الامتياز في جميع المراتب، قضاء لحق البساطة و كون الحقيقة ذات مراتب. فالوجود الضعيف و الإرادة الضعيفة و أمثالهما مرتبة من الحقيقة البسيطة تكون بنفس ذاتها ممتازة عن القوية ففي الوجود الخارجي تكون كلتا المرتبتين بسيطتين- ما به الاشتراك فيهما عين ما به الامتياز- و تكون الحقيقة ذات عرض عريض، و في مقام البيان و التعريف يحتاج كلاهما إلى معرف غير نفس المفهوم المشترك. و بالجملة: أن ما ذكره من عدم احتياج الطلب التام و الإرادة التامة إلى بيان زائد عن أصل الطلب و الإرادة غير وجيه.»^۱

توضیح :

۱. اینکه گفته شده است در اراده شديده، ما به الاشتراك عين ما به الامتياز است ولي اراده ضعيفه چنين نيست، سخن كاملي نيست چراکه:
  ۲. اراده ضعيفه مرکب از اراده و ضعف نيست.
  ۳. هم اراده ضعيفه و هم اراده قويه، هر دو وجود هستند و بسيط [چراکه كيف نفساني هستند و عرض و اعراض بسائط هستند] و در همه بسائط ما به الاشتراك عين ما به الامتياز است.
  ۴. اگرچه مفهوم همه آن بسائط مرکب است از مفهوم قدر جامع و مفهوم اختصاص.
- ما می گوئیم :

- ۱) سخن مرحوم امام در اشکال سوم کامل است. همین اشکال را می توان به عنوان پایه اصلی رد فرمایش مرحوم عراقی مطرح کرد.
  - ۲) اگر اطلاق مقامی در هیأت امر جاری شود، جریان آن چنین است: هیأت امر ایجاد می کند «وجود خارجی بعث» را و ما نمی دانیم وجود خارجی این بعث آیا فردی است که ناشی از اراده شديده است و یا فردی است که ناشی از اراده ضعيفه [فرد مردد]. اطلاق مقامی می گوید، متکلم فردی را ایجاد کرده است که مؤونه کمتری می خواهد و بعث ناشی از اراده شديده مؤونه کمتری می خواهد.
- جواب آن است که:

اولاً: چرا این فرد مؤونه کمتری می خواهد. بلکه وجود اراده شديده مؤونه بیشتری می طلبد.

۱. مناهج الوصول إلى علم الأصول؛ ج ۱؛ ص ۲۵۴

ثانیاً: اینکه انشاء یک فرد مؤونه بیشتری می‌طلبد، نمی‌تواند اطلاق مقامی را به تعیین فرد دیگر بکشاند. به عبارت دیگر اطلاق مقامی، به سبب اینکه «بیان کردن» مؤونه می‌خواهد، فردی را که «بیانش مؤونه کمتری می‌خواهد» معلوم می‌کند و نمی‌تواند «فردی را که ایجادش مؤونه کمتری می‌خواهد» معین سازد.

إن قلت: ایجاد در مانحن فیه همان بیان است.

قلت: در اینجا مؤونه قبل از بیان (یعنی مؤونه اراده) مد نظر است و نه «مؤونه ایجاد» که همان مؤونه بیان است.

